

Livskraftigt hästföretagande

48 projekt under 2006–2007

Kuskutbildning på Kvinnerstaskolan. (Foto: Annika Grundberg)

Löp på Täby Galopp. (Foto: Stefan Uppström)

En sammanställning
med slutsatser

Av: Annika Grundberg

Förord

Januari 2008

Regeringen inledde 2006 en satsning på hästsektorn. Satsningen innebar bland annat sex miljoner kronor per år till Jordbruksverket, vilket skulle användas till att främja Livskraftigt hästföretagande. Resurserna har använts till att stödja projekt med olika projektgenomförare inom hästsektorn. Under 2006 och 2007 har totalt 48 projekt genomförts.

- Har Jordbruksverket lyckats i arbetet med att stödja projekt där det gemensamma syftet har varit Livskraftigt hästföretagande?
- Har projektgenomförarna lyckats med sin målpuppfyllelse?
- Har projektresultaten kommunicerats väl till olika målgrupper?
- Har projektresultaten varit överförbara till hela landet?
- Har projekten haft fokus på ”flaskhalsfrågor” som är avgörande för att hästsektorn ska kunna fortsätta den positiva utveckling som nu sker?

Det finns många frågor efter två års arbete. För att kunna planera inför kommande prioriteringar och inriktning inom Livskraftigt hästföretagande är det viktigt att ha en kunskap om och en beskrivning av vad som uppnåtts de två första åren.

Med den avsikten fick journalisten Annika Grundberg under hösten 2007 uppdraget av Jordbruksverket att göra en genomgång av projekten 2006 och 2007. Det skulle resultera i en rapport som gav en beskrivning av projekten samt sammanfattande synpunkter som kan ligga till grund för det kommande arbetet. Processen i Annika Grundbergs arbete har kännetecknats av dialog med olika projektgenomförare vilket har givit en god genomlysning.

Maria Petersson och Magnus Nordgren

Jordbruksverket

Landsbygdsavdelningen

Innehållsförteckning

Inledning	4
Hästsektorn måste ta plats	5
Förkortningar och hemsidadresser	5
Kompetensutveckling	6
ASVT	6
Hushållningssällskapet Norrbotten	6
Hushållningssällskapet Sjuhärad	6
Hushållningssällskapet Halland	7
LRF	7
LRF Konsult	10
Länsstyrelsen Gävleborg	10
NS	10
RRO	11
Sleipner Umåker	12
SH	12
Skogshästen	12
SPAF	13
Svensk Galopp	13
STC	14
SvRF	14
Vaggeryds Näringslivsråd	15
Kartläggningar	16
Bodens kommun	16
Flyinge Utveckling	16
Hushållningssällskapet Sjuhärad	17
LRF Dalarna	17
LRF Jönköping	17
NS	18
STC	18
Svensk Galopp	19
SvRF	19
Samverkan	20
Länsstyrelsen Södermanland	20
NS	20
LRF	21
Gemensamma tankar	21
Vända trender	23
Hästen i framtiden	23

Inledning

Regeringen inledde 2006 en satsning på hästsektorn. Denna satsning fortsätter även under 2007 och 2008 och är totalt på 15 miljoner kronor per år. Beslut om pengarna tas för ett år i taget. Pengarna utgör en del av de medel från handelsgodsel- och bekämpningsmedelsskatterna, som regeringen tidigare meddelat ska återföras till de gröna näringarna.

Från denna satsning har Jordbruksverket fått sex miljoner kronor per år som efter samråd med berörda organisationer ska användas till att främja Livskraftigt hästföretagande. Arbetet bedrivs till stor del som projekt med olika projektgenomförare inom hästsektorn. Under åren 2006 och 2007 har totalt 48 projekt genomförts.

Hästsektorn i Sverige växer och är i dag en ekonomisk aktör att räkna med. Kompetensen hos landets hästföretagare är ofta mycket hög inom området häst, däremot brister det i kunskapen kring företagande. Myndigheternas kunskaper om hästsektorn brister också och Skatteverkets ojämna syn och handläggning gällande hästföretagarfrågor gör också att informationsefterfrågan är stor på väldigt grundläggande företagarfrågor som normalt sett inte är ett problem för andra typer av företag .

I ”Hästen i samhället”, ett antal studentarbeten som sammanställts av Catharina Svala vid SLU Alnarp, konstaterar man att situationen skiljer sig åt i hög grad i olika delar av landet hur kommunerna hanterar hästfrågan. I vissa nämns inte ens hästar, i andra ses de enbart som ett miljöstörande element och det är bara ett fåtal kommuner som ser hästar som en resurs och nytta. En kompetenshöjning behövs för att skapa samsyn och för att utveckla hästsektorn vidare i framtiden.

Hästsektorn i Sverige omsätter årligen 20 miljarder kronor och genererar ytterligare 26 miljarder i samhällslig omsättning. Över fyra miljarder av statens årliga skatteintäkter kommer från hästsektorn som står för 0,34% av BNP . Hästsektorn sysselsätter ca 10 000 personer räknat i heltidstjänster (*källa: Hästnäringens samhälls-ekonomiska betydelse i Sverige, SLU 2004, institutionen för ekonomi*). Det finns omkring 283 000 hästar i Sverige, enligt uppskattning av SCB (*källa: Hästar och anläggningar med häst 2004, Statistiska meddelanden JO 24 SM 0501*), vilket gör oss till ett av de hästtätaste länderna inom EU räknat per 1 000 invånare.

Antalet hästar i Sverige var som störst kring första världskriget, ca 700 000, för att nå bottenivåer på 70-talet då hästantalet var nere i ca 70 000. I dag är antalet hästar knappt 300 000. Hästens användning har bytt inriktning. Från att förr ha varit mycket viktig inom jordbruket och som dragare har hästens betydelse för rekreation och sport ökat. Samtidigt är hästen ett viktigt inslag i samhället. ATG:s spel omsätter stora pengar och Beridna högvakten är en av landets stora turistattraktioner.

I ”Hästen i samhället” står det: ”För hästföretagaren återstår att ta sig förbi lönsamhetsproblematiken för att bli en samarbetspartner att räkna med för andra lantbrukare och myndigheter. Hästen har ett marknadsvärde utifrån flera perspektiv och hästföretagaren behöver sätta sig in i bidragssystem, skattesystem med mera och framför allt – lära sig att ta betalt!”.

Fokus för projekten inom Livskraftigt hästföretagande har varit inom följande områden:

- Kompetensutveckling – Hästföretagande
- Kompetensutveckling – Häst, hästhållning och miljöfrågor
- Vända trender
- Turism
- Kartläggning av häst och hästföretagande
- Samverkan och förståelse mellan hästnäring och kommuner/myndigheter
- Kommunikation och information

Hästsektorn måste ta plats

Att hästsektorn behöver kompetensutvecklas inom många områden är alla som varit delaktiga i projekten överens om. Metoderna inom de olika projekten har varit flera, en har varit att skapa nätverk. De nätverk som lyckats är de som skapats utifrån ett behov. Att skapa nätverk ovanifrån för nätverkanternas skull ger inga bestående effekter. Det måste finnas ett behov och deltagarna måste se en nytta för att nätverket ska bestå. Andra projekt har skapat utbildningsmaterial, genomfört seminarier, byggt hemsidor eller gjort webbaserat utbildningsmaterial ämnat för självstudier.

Det måste bli lättare att tolka regelverk och identifiera vem som har vilket ansvarsområde inom till exempel en kommun. Flera av projekten har syftat till att skapa kontaktlistor och guider för hästföretagaren gentemot kommun och myndighet men också tvärtom. Att underlätta för kommunala tjänstemän och myndighetspersoner att lotsa hästföretagaren rätt. Behovet av sådana insatser är stort. Flera projekt har syftat till att skapa reda i den byråkratiska djungeln.

I det nya landsbygdsprogrammet, som löper mellan 2007-2013, tar hästen större plats än tidigare. Möjligheterna för hästföretagare att söka företags- och projektstöd har ökat. Det är viktigt att uppmärksamma detta och göra hästföretagarna medvetna om dessa möjligheter. Nationella Stiftelsen har i samarbete med flera andra organisationer genomfört en informationskampanj där man runtom i landet hållit informationsträffar för hästföretagare.

För att kunna föra utvecklingen framåt måste man också veta hur det ser ut i dag. För STC har projekten till övervägande del handlat om att analysera nuläget för att kunna skapa förutsättningar för framtiden. Även andra projekt har handlat om att göra nulägesanalyser för att utifrån dem satsa på framtiden. Gemensamt för samtliga projekt har varit att höja kompetensen och öka hästföretagarnas möjligheter till en livskraftig verksamhet i framtiden.

Förkortningar och hemsidadresser

Förteckning över samtliga organisationer som nämns i texten med eventuella förkortningar samt länkar till deras hemsidor.

AB Trav och Galopp – ATG, www.atg.se

Avelsföreningen för Svenska Varmblodiga Travhästen – ASVT, www.asvt.se

Bodens kommun – www.boden.se

Flyinge Utveckling – www.flyinge.nu

Hushållningssällskapen – www.hush.se

HästHalland – www.hasthalland.se

HästPoolen – www.hastpoolen.se

Jordbruksverket – www.sjv.se

Lantbrukarnas Riksförbund – LRF, www.lrf.se

LRF Konsult – www.konsult.lrf.se

Länsstyrelsen Gävleborg – www.x.lst.se/x/

Länsstyrelsen Södermanland – www.d.lst.se/d/

Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning – KY-myndigheten, www.ky.se

Nationella Stiftelsen för hästhållningens Främjande – NS, www.nshorse.se

Ridskolornas Riksorganisation – RRO, www.rro.se

Skogshästen – www.skogshasten.com

Statistiska Centralbyrån – SCB, www.scb.se

Svensk Galopp – www.galoppsport.se

Svenska Hästavelsförbundet – SH, www.svehast.se

Svenska Ponnyavelsförbundet – SPAF, www.spaf.info

Svenska Ridsportens Centralförbund – SvRF, www.ridsport.se

Svenska Travsportens Centralförbund – STC, www.travsport.se

Sveriges Kommuner och Landsting – SKL, www.skl.se

Sveriges Lantbruksuniversitet – SLU, www.slu.se

Umåkers travbana – www.travinorr.se/umaker

Vaggeryds kommun - www.vaggeryd.se

Kompetensutveckling

Kompetensutvecklingsprojekten har genomförts på olika vis, en del har gjort webbaserat material ämnat för självstudier medan andra har genomfört kurser eller enstaka föreläsningar.

Det finns ett behov av att lära sig mer kring företagande, regelverk, marknadsföring etcetera. Många hästföretagare startar sin verksamhet utifrån en hobby, man driver företag utifrån en livsstil och inte för att tjäna pengar. Det behövs en attitydförändring för att hästföretagarna ska kunna leva vidare och försörja sig på sitt arbete. För att utveckla näringen på sikt måste man byta fokus, företagarna måste tjäna pengar för att utvecklas i framtiden.

Andra ser ett behov av att öka kompetensen och intresset för ett område där intresset och företagandet minskar. Bland annat drabbar det trav- och galoppsporten där antalet hästägare och betäckta ston minskar år efter år. Genom att informera och utbilda vill man öka intresset för sporten.

Här följer en sammanställning av samtliga 32 kompetensutvecklingsprojekt som genomförts. De är sorterade efter projektgenomförare.

ASVT

Kursmaterial för kompetensutveckling av hästuppfödare, 2007

Man vill öka kunskapen inom hästavel och hästuppfödning. En ökad kunskap ger en bättre djurhälsa, högre kvalitet och ökad lönsamhet. Intresset för travhästuppfödning har minskat under senare år och man vill bryta den negativa trenden.

Utbildningsmaterialet är tvådelat, en allmän del som även kan användas av uppfödare av andra raser än travhästar. Materialet är tänkt att fungera antingen i studiecirkelsform med sex kurstillfällen eller som en tvådagars intensivkurs.

Materialet kommer att vara klart i början av 2008 och kurser kommer att arrangeras 2008 och delar av materialet kommer också att läggas ut på föreningens hemsida. Man har till viss del samarbetat med STC.

Många är de sätt man använt för kompetensutveckling i de olika projekten. Här har deltagarna i Ridsportens affärsskola lektion. (Foto SvRF)

Hushållningssällskapet Norrbotten

HästPoolen, 2006

Hästpoolen är ett nätverk av hästföretagare från Kiruna i norr till Luleå i söder. Via en gemensam hemsida marknadsför hästföretagarna sina verksamheter. Man har under projektets gång deltagit vid ett flertal evenemang, bland annat parkmässan i Göteborg. Man har också varit med på en internationell konferens i Frankrike där man visade film där man demonstrerade moderna redskap för skogs- och parkskötsel bland annat.

Syftet med projektet har varit att öka förutsättningarna för användandet av hästen i samhällsnära tjänster och öka företagarnas lönsamhet samt bidra till att uppnå de nationella miljömålen. Man vill också skapa nätverk företagarna emellan. Hemsidan lever kvar och 14 entreprenörer finns presenterade där. <www.hastpoolen.se>

Hushållningssällskapet Sjuhärad

Skapande av hästföretagarlots i Sjuhärad med omnejd, 2007

Förra årets projekt "Information till hästföretagare" var en förstudie som legat till grund för 2007 års projekt. Man har använt Ulricehamn som en pilotkommun. Precis som konstaterats inom flertalet projekt uppmärksammar man även här att det är svårt att tyda regelverket, svårt att nå rätt personer och lätt att man hamnar "mellan stolarna". Därför har man här skapat en kontaktlista med 50 personer, där ingår samtliga kommunala instanser

samt även myndigheter, företag och andra som kan vara av vikt för hästföretagaren – en hästföretagarlots. I listan finns namn och telefonnummer och dessutom specificering av kompetens- och/eller ansvarsområde. Responsen har varit positiv från samtliga medverkande i lotsen, behovet av sådana här kontaktsammanställningar är stort. Även de som arbetar inom kommunen har känt ett behov då de själva ofta är osäkra på vem som svarar på vad och därför tycker att det är svårt att hänvisa vidare. Syftet har varit att på alla plan öka förståelsen för och ändra attityden till hästföretagare. Man vill med lotsen också underlätta dialogen mellan företagare och de kontakter de behöver ha med olika instanser. Ett kunskapsutbyte med korta vägar.

Projektmedel har sökts regionalt inom landsbygdsprogrammet för att driva arbetet vidare. För att sprida listan vill man kunna visa den på en hemsida, funderingar finns också kring att trycka upp den men samtidigt måste den uppdateras ofta så att personerna som är med inte blir inaktuella eller att man missar nya som vill in. En större uppdatering två gånger om året då samtliga på listan kontaktas behövs för att lotsen ska hållas levande och fungera som det är tänkt.

Kontaktlistan ska ses som ett förslag på hur en sådan kan se ut, det finns säkert fler personer/företag/myndigheter/organisationer som passar in på den.

Hushållningssällskapet Halland, HästHalland

Framtidens hästföretagare, 2006

Projektet har föregåtts av en studie i Halland, Häst i Halland, den visade på att det finns ett tydligt kompetensutvecklingsbehov hos länets hästföretagare.

Syftet har varit att höja professionalismen och näringslivsstatusen hos hästföretagarna och därmed utveckla deras tillväxtpotential. Man har arrangerat ett antal seminariedagar. Målgruppen var hästföretagare som varit igång ett par år med sin verksamhet. Alla deltagare fick vid första träffen sätta upp mål för sin medverkan och alla utom en ansåg efteråt att de nått målet. Utbildningen genomfördes under totalt nio dagar. Dessutom fick varje deltagare tillgång till en mentor, fem gånger á två timmar per företag. Fem nätverksträffar har också genomförts.

Många av företagarna tänkte om kring vad de gör och skapade nya produkter att sälja, totalt såg tio nya produkter dagens ljus under projektets gång. Ett problem har varit att många av deltagarna inte i förväg haft klart för sig vilka deras behov är. Därför har de inte alla gånger kunnat tillgodogöra sig undervisningen och föreläsningarna på ett optimalt sätt. Samtidigt har alla medverkande uppskattat mötet med andra i branschen, erfarenhetsutbytet samt de kunskaper man fått. Mentorskapet var allt igenom uppskattat. Nätverket lever inte kvar. <www.hasthalland.se>

Metod för kompetensutveckling av hästföretagare, 2007

Efter att ha utvärderat 2006 års projekt har man genomfört en förfinad variant 2007. Man har vidgat upptagningsområdet och även bjudit in företagare från Västra Götaland län. Totalt deltog åtta stycken hästföretagare. Efterfrågan har inte varit stor varför det inte är troligt att det görs en liknande insats under 2008.

LRF

Lönsamt hästföretagande, 2006

Lönsamt Hästföretagande har varit LRF:s övergripande projekt vid hanteringen av de fem projekt som har bedrivits inom programmet Livskraftigt hästföretagande. Projektet Lönsamt hästföretagande har samordnat en stor del av projektverksamheten. De fem projekten har haft en gemensam referensgrupp samt en styrgrupp.

LRF har också inom ramen för detta projekt arbetat för att vidareutveckla administrativa verktyg för hästföretagare och för att förenkla och tydliggöra regelverket som rör hästföretagare. Resultaten av dessa arbeten finns på hemsidan <www.lrf.se>.

I de fem projekten har sammanlagt ca 200 personer varav ca 150 hästföretagare direkt deltagit. Utvärderingarna visar att de deltagande företagarna har varit nöjda med aktiviteterna.

Hästturismföretagare, 2006

Två hästturistnätverk har drivits i norra Sverige, sammanlagt har 29 företagare deltagit. Fem nätverksträffar har genomförts i respektive nätverk. Nätverken var inte etablerade sedan tidigare. Målet för företagarna har varit att öka omsättningen och att kunna anställa personal. Man har också haft som mål att utveckla produkter som är konkurrenskraftiga på den internationella marknaden.

Från nätverket i Västernorrland berättas att samtliga nätverksträffar genomförts. Åtminstone fem av företagen i det nätverket har uppnått målen med att expandera och nå ut på en internationell marknad. Nätverket i Västernorrland har haft en återträff och man håller även kontakten via e-post. På en av träffarna i nätverket fick man information om landsbygdsprogrammet och flera av företagarna är på gång med ansökningar inom programmet.

Hästnätverk, 2006

Nätverk från Stockholm, Värmland, Dalsland, Skaraborg, Sjuhärad och Väst har ingått i projektet, totalt har ca 90 personer deltagit i de olika nätverken.

Nätverket i väst (merparten av deltagarna finns i Kungälvsområdet men även övriga Västra Götaland) var etablerat sedan tidigare och har omkring 80 personer på sin "mailinglista". Omkring tio projektansökningar inom landsbygdsprogrammet har lämnats in av nätverkets medlemmar, främst söks medel för att bygga ridhus. Nätverket i Dalsland går under namnet Dalslandshästen och fanns sedan tidigare. Där har man börjat initiera projekt och söker finansiering till det. Regionalt Hästforum, det värländska nätverket, fanns inte sedan tidigare men lever kvar efter projektidens slut. Det nätverket är till för erfarenhets- och informationsutbyte och man har inte initierat några projekt. I Skaraborg har man planer för nya projekt men inga ansökningar är inlämnade.

Maria Abrahamsson ingår i nätverket i väst.
(Foto: Annika Grundberg)

Varför är nätverk viktigt och vad måste man som deltagare ha med sig in i nätverket för att få störst utbyte? Den frågan har jag ställt till tre av projektledarna för nätverken och fått följande svar. För att ha utbyte av ett nätverk måste man som företagare ha klart för sig vilken nytta man kan ha av nätverket. Det kan vara erfarenhetsutbyte, synergieffekter och mycket annat. Nätverk som startas underifrån med en tydlighet i vad nätverket är till för har bäst chans att överleva och vara till nytta för företagarna. Det är svårt att svara på frågan varför nätverk är bra/viktigt eftersom alltför många är startade utan ett underifrånsperspektiv och då är det inte alls säkert att det varken blir bra eller viktigt. Nätverk är aldrig viktigare/bättre än den enskilde företagaren upplever dem. Ett väl fungerande nätverks överlevnad styrs av att det fyller ett behov och en nytta.

Kompetensutveckling för hästföretagare, 2006

Hästföretagare saknar ofta kunskaper om företagande; marknadsföring, ekonomi, juridik etcetera. En kortare utbildning har därför erbjudits hästföretagare där de fått möjlighet att reflektera över sina företag, affärsidéer och byta erfarenheter med andra i samma bransch.

Man har genomfört elva utbildningstillfällen och totalt har cirka 100 företagare deltagit. Utbildningarna har varit tre heldagar med i genomsnitt en vecka mellan träffarna. Ämnena har, i huvudsak, varit entreprenörskap, ekonomi, marknadsföring och värdskap. Viss variation har förekommit utifrån behoven på de olika platserna.

Behovet av kompetensutveckling finns kvar och på LRF:s hemsida kan man göra en intresseanmälan och kontaktas då om fler utbildningar startas i den region man driver sin verksamhet, dessa är dock inte finansierade av Jordbruksverket.

Lönsamt hästföretagande, 2007

Projektet är tvådelat. Syftet med projektet har varit att angripa de flaskhalsar som finns inom hästnäringen. De problem som kan identifieras måste lösas för att inte näringsutvecklingen ska stagnera eller få en tillbakagång.

Delprojekt A, regelverk, var koncentrerat till skatteregler och markanvändning. Delprojekt B, ridleder, var inriktat på två seminarier som rörde ridning på annans mark och utvecklingen av ridleder i Sverige.

Från och med 2007 ingår uppfödning och avel av hästar i den så kallade primärproduktionen i landsbygdsprogrammet där hästens centrala roll i landsbygdsutvecklingen poängteras. Skatteverket har uppmärksammat hästnäringens expansion och har därför startat en översyn av näringen och regelverket. För att möta Skatteverkets arbete från näringens sida är det viktigt att det finns skatteexpertis som kan besvara kommande styr signaler, analy-

sera förslag med mera. Det är också så att Skatteverket ofta kategoriserar hästen som hobby och inte som en del av näringsverksamheten. Efter projektets slut konstateras att regelverket när det gäller skatter och hästverksamhet inte har förenklats. Man skriver i sin slutrapport följande: ”Ett budskap till alla hästföretagare är att sätta ihop en affärsplan som visar på att företagets syfte är att tjäna pengar, i annat fall är det en hobby och ska inte ingå i näringsverksamheten.”

Användning av annans mark är ett problem där konflikter ofta uppstår mellan mark- och hästägare. Ofta beror det på brist på kunskap och kommunikation. Inom projektet har man arbetat med att skapa en film där informationen är anpassad till en ung målgrupp och filmen är tänkt att visas på t ex gymnasieskolor med hästintention men också på hästrelaterade hemsidor. Broschyr och affischer har tagits fram som rör allemansrätten och ridning på annans mark, dessa finns att hämta på hemsidan <www.lrf.se> .

Att konkret räkna ut vad skador som uppkommer i markerna kostar är ett sätt att konkretisera problemet och därmed få vuxna att engagera sig i frågan. Ett sådant material ska inte ligga till grund för ersättning utan användas som utbildningsmaterial. På LRF:s hemsida finns skriften ”Beräkning av kostnader vid ridning på annans mark” tillsammans med nyttjandeavtal och annat material som kan vara till hjälp vid förhandlingar med markägare.

Man har genomfört två seminarier i Stockholm, Böndernas hus, under november månad. Det första seminariet hölls två gånger med olika inriktning på målgrupp, första dagen var det makthavare och beslutsfattare som satt i publiken, andra dagen riktade man sig till en mer allmän publik. Seminariet hette ”Hästen och användning av annans mark”. Seminariet inleddes av Henry Whittaker, jur. kand. och civilingenjör, ansvarig för Access and Rights of Ways, ARoW, hos British Horse Society, BHS. Hans föredrag handlade om hur tillgängligheten för hästar har utvecklats i Storbritannien och hur BHS samverkar med myndigheter och intresseorganisationer för att skapa tillgänglighet för ryttare. Dan Weeks, Rights of Way Field Officer i Oxfordshire, arbetar praktiskt i sin region med att upprätthålla och utveckla det allmänna vägnätet. Han beskrev vad hans arbete innebär och hur intressekonflikter hanteras i praktiken.

Förutsättningarna i Storbritannien vad gäller ridvägar och tillgänglighet är helt annorlunda än här. Man har ingen allemansrätt som vi men däremot allmänna vägar som delvis är öppna för hästekipage. Man arbetar nationellt med ridvägar och tillgänglighet och har en översyn som vi i Sverige saknar. Därför skapades utrymme för diskussioner när brittiskt och svenskt sätt att förhålla sig till ridvägar och tillgänglighet till annans mark kunde jämföras och diskuteras.

Henry Whittaker tyckte att Sverige har något som är unikt med all den natur vi har och allemansrätten som ger tillgänglighet men han poängterade också att vi måste agera på nationell samordnad nivå för att inte mista det. LRF konstaterar också i projektets slutrapport att det behövs någon som tar ansvar för frågan på ett nationellt plan. I Storbritannien, Skottland undantaget, har stora begränsningar drabbat ryttarna. Whittaker framhöll Skottland som ett land att ha som förebild när det gäller att skapa ridvägar, ett land som Eva Nordling från Finland tittat på i det projekt hon driver i finska Kokkola där man vill skapa ridvägar för områdets många hästar. I Kokkola finns 20 mil gång- och vandringsleder men bara tre kilometer ridvägar.

Ingemar Ahlström är författaren bakom boken ”Allemansrätten – en bok om vad som gäller i naturen” och försökte bringa klarhet i vad vår allemansrätt innebär. En inte helt lätt uppgift skulle det visa sig. Man har rätt till naturen så länge man inte förstör den men kan en markägare hävda att man inte får rida på marken för att den då kommer att förstöras? Eller måste marken först förstöras innan den kan stängas av? På den frågan fick vi inget klart svar och kanske är det så som en av deltagarna sa.

– När allemansrätten kom till så hade de som vistades i naturen kunskap om mark och jordbruk. I dag kommer det stadsbor ut på landet och rider utan att veta någonting om naturen och rider därefter. Det behövs utbildning och information till ryttarna.

Sist ut av föreläsarna var Hanna Elgåker och Anna Peterson från SLU Alnarp. De berättade om pågående forskning och hur SLU Alnarp ser ridvägar som en del i ett sammanhang där landskap, samhälle och planering ingår. Antalet hästar i tätortsnära områden har ökat och det innebär att ryttare måste ge sig ut i trafiken och att

Vid seminariet i Stockholm talade Henry Whittaker från British Horse Society, Eva Nordling från finska Kokkola och Dan Weeks, Right of Way Field Officer i engelska Oxfordshire. (Foto: Maria Åkerblom, LRF)

farliga situationer och konflikter med markägare uppstår. Anna Peterson presenterade ett projekt som genomförts i Vellinge, söder om Malmö, där man sammanförde politiker, markägare och ryttare. Man fick dem att se nyttan av att samarbeta med varandra. Att styra med regelverk uppifrån ger inga bra resultat. Man hoppas nu att den process som startades i Vellinge lever vidare och skapar bättre förutsättningar i framtiden. Seminariet avslutades med en diskussion.

Oro hördes från deltagare att detta kanske bara rinner ut i sanden, att man har massa idéer men ingen tid att förverkliga dem. Ytterligare ett endagsseminarium hölls som rörde ridleder och hästturism.

LRF Konsult

Kompetensutveckling för hästföretagare, 2007

I november genomförde man en kompetensutveckling för hästföretagare på Wången. Målgruppen var de som varit verksamma en tid och som har anställd personal. Merparten av de 16 deltagarna kom från travnäringen. Responsen från deltagarna har varit positiv.

Konceptet som användes finns kvar och kan återanvändas och vidareutvecklas inför nya utbildningsinsatser i framtiden. Man har även påbörjat arbetet med att utveckla ett material inriktat på personlig rådgivning och coachning. Ett sådant behov finns då hästsektorn består av en mängd olika inriktningar och där variationen på företagens storlek också är stor.

I projektrapporten står det: "Hästföretagarnas spelregler i företagarfrågor, tänker framförallt på Skatteverkets ojämna syn och handläggning över landet gällande hästföretagarfrågor, gör också att informationsefterfrågan är stor på väldigt grundläggande företagarfrågor som normalt sett inte är ett problem för andra typer av företag. Osäkerheten om vad som gäller är stor hos många som startat och framför allt tänker starta hästföretag". Detta är en synpunkt som lyfts fram i nästan samtliga projekt.

Länsstyrelsen Gävleborg

Häst i hållbar utveckling, Gävleborg, 2007

Denna undersökning är en av flera som ligger till grund för hur man ska arbeta med att utveckla hästnäringen vidare i Gävleborgs län.

Man har intervjuat företrädare för länets tio kommuner för att se hur de arbetar med hästrelaterade frågor. Utifrån dessa intervjuer har ett adressregister byggts upp i kommunerna med kontaktuppgifter till de som hanterar hästfrågor, även andra organisationer, t ex LRF, finns med i adresslistan. En sak som efterfrågas är en hästansvarig hos kommunerna, denna person skulle då också kunna vara den som håller adresslistan uppdaterad. Det är viktigt att tydliggöra att hästärenden inte bara berör kultur-, fritid- och miljökontoren hos kommunen. Hästnäringen bidrar till att uppfylla målen inom 12 av 48 politiska områden: jämställdhet, folkrörelse, handikapp, regional utveckling och landsbygd, integration, ungdom, utbildning, djur, miljö, forskning, näring och folkhälsa.

Hästen och hästnäringen måste tas med i samhällsplaneringen och hästfrågorna i översiktsplanen. En tjänst för övergripande hästfrågor efterfrågas från rid- och travsporten i länet. För att fortsätta arbetet vill deltagarna i projektet starta ett centrum i någon form som samordnar hästrelaterade frågor mellan näring och myndigheter och utgör en arena för kunskap och nätverksbyggande. Precis som i många andra projekt efterfrågas en branschorganisation och här har man ambitionen att skapa en sådan inom det egna länet.

NS

Hästhusesyn, 2006 och 2007

Ansatsen i Hästhusesyn har varit mycket ambitiös. Man har skapat en guide där man samlar lagkraven inom miljö, djurskydd, brandskydd och arbetsmiljö inom de delar som rör hästföretagande. I 2006 års projektansökan fanns målet att starta en hemsida, <www.hasthusesyn.se> som skulle leva vidare efter projektetidens slut. NS har under 2007 lanserat en ny hemsida, <www.nshorse.se> och man säger att man inte har de resurser som krävs för att driva två hemsidor, därför är Hästhusesyns hemsida stängd sedan en tid tillbaka.

Hästhusesyn går att ladda ner som pdf-fil från NS hemsida och även att beställa i tryckt form. Den första upplagan är slut och 2007 års projekt har bland annat bestått

i att uppdatera Hästhusesyn med de nya regler som tillkommit 2007 för att kunna göra ett nytryck. Den nya upplagan är klar och finns att beställa både i tryckt form och som pdf-fil.

NS själva säger att de inte haft de tidsresurser som de önskat för att sprida materialet men ändå har den första upplagan tagit slut. Jordbruksverket har distribuerat materialet på de större evenemang man närvarat vid, såsom till exempel Stockholm International Horse Show. <www.nshorse.se>

Hästen i landsbygdsprogrammet, 2007

Ett nytt landsbygdsprogram har kommit, det löper över åren 2007–2013, totalt ska 35 miljarder fördelas i Sverige för att stärka landsbygdsutvecklingen. I programmet öppnas fler möjligheter för hästföretagare än vad som varit fallet tidigare. Man har därför velat gå ut och informera hästföretagare om de möjligheter som finns. Ett 20-tal informationskvällar har genomförts och intresset har varit stort. Många av träffarna har varit helt fulltecknade. Deltagarna har kommit från alla delar av hästsektorn.

Frågor i form av en enkät har skickats ut till deltagare vid en av träffarna. Enkätsvaren ska ses som synpunkter och inte tas för fakta om landsbygdsprogrammet och dess stödformer. Enkäten har skickats ut av författaren till denna sammanställning. De som svarat på enkäten anser att deras förväntningar uppfylldes vid föreläsningen men en av dem hade velat ha mer information om projektstöd. Två av dem anser att det kommer att bli svårt för hästföretagare att söka företagsstöd eftersom det är ett krav att verksamheten ska vara lönsam vilket blir ett problem för många. Två av dem hade tidigare beviljats medel från landsbygdsprogrammet medan en aldrig tidigare sökt medel ur landsbygdsprogrammet men hade erfarenhet av att driva projekt. De som svarade är verkamma inom avel, driver inackorderingsstall och/eller sysslar med hästturism.

På frågan om vad som behövs för att utveckla hästsektorn i framtiden framhöll en att det borde finnas bidrag att söka där man inte stirrar sig blind på vinsten vid utbetalning av företagsstöd utan ser på framtida förutsättningar att kunna bli vinstgivande företag. Det är fel att landsbygdsens förutsättning att gå runt är tillskott av bidrag, anser en av de tillfrågade som anser att målet måste vara lönsamma företag där projektmedel ges till sådant som skapar ett mervärde, inte till att få verksamheten att överleva. Det ska ställas krav på landsbygdsföretagarna men kraven ska inte vara ouppnåeliga. En av dem anser också att branschen måste bli mer seriös, nu rör sig många av hästföretagarna på den svarta marknaden vad gäller till exempel löner och det är ett accepterat fenomen. Det behövs livskraftiga lagliga verksamheter.

Utbildning för stallvärdar, 2006

En guide "Hästhållning med kvalitet för inackorderingsföretag" har tagits fram. Den är till för de som driver inackorderingsstall och är en hjälp för att ha en översyn över verksamheten och stallarna. I guiden finns checklistor under följande rubriker: anläggning och anläggningskötsel, hästhållning, hästägarkommunikation och olyckor och tillbud.

En användare av guiden berättar att när djurskyddsinspektörer kontrollerade hennes stall gick de, i stort sett, igenom det som finns med i guiden. Därför tycker hon att den är användbar och att den dessutom ger tips på hur man kan förändra i stallet för att göra det säkrare. Guiden finns att hämta som pdf på NS hemsida och kan också beställas i tryckt form. <www.nshorse.se>

Hästhållning med kvalitet, 2007

Projektet är en fortsättning på 2006 års projekt "Hästhusesyn" och "Utbildning för stallvärdar". Man har också samarbetat med SvRF:s projekt "Hästkunskapslyftet". Projektet har bestått i att sprida den information man tidigare tagit fram. Syftet med informationssatsningen har varit att påverka enskilda hästägares kunskaper, attityder och beteenden för att höja lägstanivån om hästhållning och -hantering. 20 organisationer har deltagit i arbetet att skapa en samsyn om vad som är god hästhållning.

RRO

Utanför fyrkantsspåret, 2007

RRO har genomfört ett tvådagars seminarium för personer verkamma vid ridskolor som är anslutna till RRO. Seminariet var ett möte för utbyte av erfarenheter och idéer med ridskolans utveckling och lönsamhet i fokus. Det föregicks av intervjuer med deltagarna. Idémötet syftade till att hitta nya och lönsamma verksamhetskoncept för en "livskraftig ridskoleverksamhet" genom att lyfta fram företagens samlade kunskap, erfarenhet och idéer. Bland annat tog man upp hur man skapar mervärden för ridskolan för framtiden, genom att erbjuda till

exempel friskvård. Deltagarna uppskattade arrangemanget och ser en stor nytta i att träffa andra i samma bransch att byta erfarenheter med. En av deltagarna sa så här:

– Det är bra att träffa flera att bolla idéer med och kunna stämma av. Alla arbetar ju olika och under olika förutsättningar varför mötet med andra blir intressant och givande.

En uttryckte att det finns ett behov av att modernisera bilden av ridskolan, det finns så många andra områden för ridskolan att arbeta inom förutom den traditionella ridskoleverksamheten.

Sleipner Umåker

Kallblodstravaren i centrum för utveckling, 2007

Kallblodstravaren är en utrotningshotad ras och projektet har haft som mål att skapa intresse för rasen för att få den att överleva och öka antalet hästar. På tio år har andelen betäckta kallblodsston minskat med 50 procent. Det är också svårt att skapa lönsamhet i avelsverksamheten då Skatteverket ofta bedömer verksamheten som hobbyverksamhet.

Genom att skapa intresse och öka kunskapen för hästrasen vill man i framtiden skapa förutsättningar för en livskraftig näring kring kallblodstravaren. Målgruppen har varit unga män och kvinnor, såväl hästägare som de som inte äger hästar. Projektet löpte över tre månader och man genomförde en unghästutställning med 15 deltagande hästar. Tre seminariekvällar på Umåker som gått under namnet Onsdagsklubben har genomförts. Inbjudan gick till travskolans och naturbruksgymnasiets lärare och elever, ridskolor samt alla intresseföreningar runt travbanan. Syftet var att skapa en mötesplats för personer med intresse för uppfödning, träning och tävling med hästar oavsett verksamhetsform. Bland ämnen som tagits upp var hästhållning med Active stable och hur man söker EU-medel. Totalt deltog 140 personer i Onsdagsklubben.

Därutöver har man planerat och förberett för byggandet av en föreningslokal på Umåker. En budget är framtagen och skiss på byggnaden finns.

Projektet har uppmärksammats i Travronden och en lokaltidning. Det har inte funnits resurser att sprida projektet i den omfattning som projektgenomförarna hade önskat.

SH

Utbildning för att höja avelskompetensen, 2006

SH har tagit fram ett utbildningsmaterial för domare, beslutsfattare i medlemsföreningar, veterinärer och övriga funktionärer inom avelsvärdering. Utbildningen finns på nätet och ämnena är juridik och genetik. Kurstiden är 10-20 timmar. Materialet finns som text och som videoinslag.

Exteriördomarkurs, 2007

En fortsättning på 2006 års projekt. Syftet har varit att filma hästar med olika rörelsemönster för att illustrera hur hästar ska och inte ska röra sig och hur man korrekt beskriver det man ser. Materialet kommer att läggas till kursmaterialet genetik och juridik. Kurserna stärker hästföretagandet genom att beslutsfattarna i de svenska medlemsföreningarna får en juridisk kompetens och genetisk förståelse så att de kan planera och genomföra avelsprogram för respektive ras. Detta leder till att kvalitén på svenska hästar höjs och att svenska hästar blir internationellt efterfrågade. Utbildningen sprids genom respektive avelsförbund.

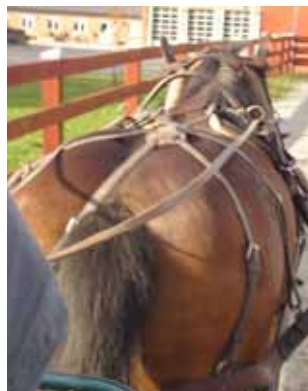
Skogshästen

Uppstart av kuskutbildning, 2006

Projektet var en uppstart för att starta en 60 veckors kuskutbildning vid Kvinnerstaskolan utanför Örebro. Det finns en ökad efterfrågan på samhälls nära tjänster som utförs med häst som dragare, till exempel i skogen, vid evenemang och transporter av hushållsavfall. Utbildningen är i full gång och de 12 eleverna är klara med utbildningen våren -08. Förutom praktiska lektioner då man kör med hästarna läser de marknadsföring och ekonomi med flera ämnen.

Framtidsplanerna och syftet med utbildningen

(Foto: Annika Grundberg)

varierar bland eleverna, här är några röster: ”Jobba i skogen, efterfrågan är större i och med att miljötankandet växt.” ”Vagn- och turistikörning”, ”instruktör”, ”köra vid evenemang och köra turister”, ”vill bli bättre på att köra häst”.

Alla eleverna ser en stor nytta med utbildningen: ”Det är bra att den finns”. ”Jag blev jätteglad när jag fann den.” ”Man vågar prova på nästan vad som helst, vi har blivit modiga och skickliga under utbildningens gång.” ”Det är en mycket praktisk utbildning, vi lär oss genom att pröva.”

Eleverna har under utbildningen varit ute på ett riktigt uppdrag i Uddevalla kommun, där handlade det om att röja skog efter stormen Gudrun i Ljungskile, ett ställe där det var svårt att komma till med maskiner.

En ansökan för att starta ytterligare en utbildningsomgång är inlämnad till Skolverket av Kvinnerstaskolan.

SPAF

Ungponnychampionat, 2006

SPAF vill genom projektet öka intresset för uppfödning av prestationsponnyer i Sverige. Syftet är att uppfödarna ska motiveras att genomföra avelsprogram som ska stärka de svenskfödda ponnyernas konkurrenskraft. Målet har också varit att öka antalet betäckta ponnyston i Sverige. Ett ungpnychampionat genomfördes i Halmstad hösten 2006.

Genom ökat intresse för inhemsk avel ökas också lönsamheten för uppfödarna när efterfrågan på svenska ponnyer ökar. Det är också viktigt att öka utbildningen på hästarna så att de kan visas upp vid championaten. Arbetet med att stärka den svenska ponnyaveln fortsatte i ett nytt projekt 2007.

Marknadsföring av ungpnyaktiviteter, 2007

Genom att öka informationen om ungpnyaktiviteter locka fler deltagare till dessa aktiviteter. Målet har, precis som i förra årets projekt, varit att öka antalet visade svenskfödda ponnyer och på sikt stärka den svenska ponnyuppfödningen. Man har under 2007 annonserat i tidningarna Ridsport, Häst för alla och Häst & Ryttare. Tre banderoller har tryckts upp som kan sättas upp vid olika evenemang. En folder har gjorts, den har tryckts i 10 000 exemplar och distribuerats till ponnyägare/medlemmar via rasföreningarna i SPAF.

Svensk Galopp

Avelsseminarium i Mälardalen, 2006

Galoppsporten behöver öka antalet professionellt satsande fullblodsuppfödare i Sverige. Med detta som grund arrangerades ett tvådagars seminarium. 30 uppfödare och andra avelsintresserade deltog vid seminariet. En amerikansk blodslinjeexpert talade om nya internationella trender och hur det skett stora förändringar i hur köparen väljer häst. Hingstar i dag betäcker långt fler ston än förr varför en naturlig följd blir att kvalitén på stona har sjunkit. I dag är inte köparen så intresserad av stofamiljen utan tittar främst på fadershingst och utseende när det gäller köp av åringar. Vid stoköp ser man på exteriör och prestationer och mindre på stam. Även nya banunderlag påverkar hur hästar väljs vid köp.

En engelsk veterinär talade om gener och härstamningens betydelse för hästens prestation. Det finns en oändlig mängd arvsanlag som föräldrarna lämnar till sin avkomma så det är som att dra i en enarmad bandit varje gång man betäcker. Han framhöll också att det därför kan vara värt att prova samma hingst flera gånger även om första försöket inte föll väl ut.

Deltagarna genomförde även grupparbeten där man diskuterade hur den svenska aveln ska öka. Ett förslag var att ha en Breeders´ Trophy-serie där det är moderstoet som ansluts och inte fadershingsten. En arbetsgrupp har tillsatts efter seminariet för att arbeta vidare med frågorna.

Avelsseminarium, 2007

Om förra årets seminarium vände sig till de mer erfarna uppfödarna var årets seminarium riktat till de yngre och nyetablerade fullblodsuppfödarna. 25 personer deltog i seminariet. En uppfödare, föreläste om fölet/åringens preparering för åringauktion. En veterinär föreläste om behandling av avelsston och deras avkommor och dessutom var det föreläsningar om utfodring och hovvård. Björn Eklund från Svensk Galopp informerade om fullblodsavelns situation i Sverige i dag och gav även internationella utblickar.

Precis som förra året är fokus på hur man ska få fullblodsuppfödningen i Sverige att ta fart igen. Björn Eklund säger att det behöver genomföras en upplysningskampanj om hästägande och galoppsporten. Visserligen ökar antalet ägarkonsortier men de kapitalstarka hästköparna saknas inom sporten.

STC

Utvecklat företagande i travbranschen, 2007

Utbildningstraditionen inom travnäringen är låg och det är svårt att fylla travsportens utbildningsplatser vid hippologprogrammet. En attitydförändring måste till.

STC har med detta projekt velat skapa förutsättningar för att stärka branschen och göra framtiden mer livskraftig. Man har genomfört fyra inspirationsträffar och lika många utbildningstillfällen. Aktiviteterna har varit förlagda till Mantorp, Bergsåker, Umåker och Jägersro. Intresset har varit lägre än väntat. Uppfattningen i näringen är att det är ”svåra” frågor och man vill inte visa upp sin okunskap inför andra. Det ser projektgenomförarna som en möjlig anledning till det låga intresset. De som deltagit har däremot varit intresserade och aktiva.

En positiv bieffekt är att nya nätverkskonstellationer skapats inför framtiden. På inspirationsträffarna kom det 10-30 personer vid respektive tillfälle. Vid utbildningarna kom det 6-15 deltagare till varje. Deltagarna har i utvärderingar varit mycket nöjda och frågat efter liknande aktiviteter i framtiden. Projektet har skapat strukturer och samarbete mellan olika parter gällande kompetensutveckling och det är något att bygga vidare på. Det är svårt att locka deltagare till stora gemensamma aktiviteter varför en erfarenhet att ta med sig och arbeta vidare med är att man måste arbeta mer med individuella lösningar riktade till den enskilda travföretagaren i framtiden.

SvRF

Ridsportens affärsskola, 2006 och 2007

Syftet har varit att ge deltagarna ökad kunskap om att driva företaget Ridskolan, bland annat genom att lära sig om ledarskap, ekonomi och marknadsföring. Därigenom stärker man också ridskolans verksamhet och gör den konkurrenskraftig. Målgruppen har varit ledare inom landets ridskolor.

2006 genomfördes ett antal tvådagarsseminarier runtom i landet. 2007 har man haft tre träffar om två dagar vardera och samtliga förlagda till Bos-ön. 20 deltagare valdes ut bland närmare 100 sökanden. Deltagarna har under 2007 års affärsskola även fått tillgång till en mentor.

Träffarna har skapat möten med andra som har samma yrkesroll och arbetar under samma förutsättningar vilket stärker och utvecklar. Så här säger Anna, en av 2007 års deltagare:

– Det är roligt att träffa andra som är i samma situation, andra som också är chefer.

Anna är diplomerad ridinstruktör och har läst enstaka kurser på SLU. Hon känner att hon brister i ekonomisk kunskap.

– Det är viktigt att kunna ekonomi för att kunna se helheten. Kraven på ridskolornas chefer är stort, man ska kunna det mesta.

– Man måste vara extremt stark för att klara av det, man måste vara bra på så mycket. Det krävs ibland att man är en allkonstnär, säger hon.

Inför alla dessa krav är det självklart att man ibland känner sig otillräcklig. Det är då som det är viktigt att komma ut och träffa andra i samma situation. Precis som i RRO:s seminarium för ridskoleverksamma så är mötet med andra i samma situation mycket uppskattat av deltagarna.

Foto: Lotta Amnestål, SvRF

Ridskolekonsulent, 2006

Ridskolekonsulenten har med studiematerialet "Att driva ridskola" som bas informerat och genomfört workshops för totalt 170 deltagare från åtta distrikt. Deltagarna har kommit från föreningsdrivna ridskolor. Man har informerat och utbildat kring förbundets policy och rekommendationer för ridskoleverksamhet. Kvalitetsmärkning av ridskolor, utbildning och yrkesprov, häst- och stallekonomi, lämpliga lektionshästar, planerad ridundervisning, lektionspriser och lektionspaket, ridskoleprojekt, föräldrakurser och ridskolans framtid bland annat. Viss individuell rådgivning för deltagande ridskolor har ingått.

Efterfrågan på utbildning, stöd och rådgivning är stor hos landets ridklubbar. Under Affärsskolorna och Ridskolekonsulentdagarna 2006 uttrycktes önskemål från deltagarna om mer hjälp. Som en följd av detta har SvRF anställt tre ridskoleambassadörer på deltid som ska bistå landets ridskolor med just råd, stöd och utbildning. Ambassadörerna är en satsning genom Hästsportens ungdomssatsning och är inte i någon del finansierat genom Jordbruksverket däremot är de ett resultat av Jordbruksverkets satsningar på Livskraftigt hästföretagande.

Hästkunskapslyftet, SvRF, 2007

Ridsporten Vill (RV) är förbundets idéprogram som riktar sig till alla ledare inom ridsporten. RV:s huvudsakliga uppgift är att erbjuda utbildning i hästhållning och ridning. Man ska forma framtidens ledare, hästägare och tävlingsryttare så att de värnar om hästen på bästa möjliga sätt. Genom projektmedlen från Jordbruksverket har man inom RV startat arbetet med att bygga upp en kunskapsbank. Kunskapsbanken ska, när den är färdig, finnas på internet och där ska finnas möjlighet till självstudier, föreläsningar, fysiska träffar med mera.

Kunskapsbankens målgrupp är stor – en plattform ska skapas där alla som har hästen som gemensamt intresse kan mötas med syfte att skapa en samsyn kring hästkunskap och hästhantering. Under 2007 har SvRF gjort en nulägesanalys och en styrgrupp med förankring såväl på förbundets kansli som inom förbundsstyrelsen har startats.

Spridningen av projektet har varit en viktig del som man arbetat med. Samverkan med NS kring deras projekt har funnits. Tanken är att det under januari 2008 ska starta en "tyck till sajt" på förbundets hemsida <www.ridsport.se> där intresserade ska kunna följa uppbyggnaden av hästkunskapsbanken.

Vaggeryds Näringslivsråd

Framtidens hästföretagare, 2006

Inom projektet har man genomfört en "Hästens dag", identifierat och skapat nätverk, bistått med rådgivning och vidareutvecklat travbaneområdet i Vaggeryd. Projektet har genomförts i samverkan mellan Vaggeryds Näringslivsråd, Regionförbundet i Jönköpings län, Länsstyrelserna i Jönköping och Kronoberg, LRF, Hushållningssällskapet, Vaggeryds kommun och Jönköping-Vaggeryds travsällskap. Vid Hästens dag kom det ca 2 000 besökare och omkring 30 utställare fanns på plats. Givetvis medverkade hästar också, drygt 100 stycken. Man höll tre seminarier inom ämnena hållbart hästföretagande, lönsamt hästföretagande samt tätortsnära hästföretagande.

Ett 60-tal hästföretag har identifierats som är intresserade av att gå med i nätverk. Träffar har genomförts där man i Hushållningssällskapetets regi lärt och fått rådgivning om ekonomi. Möjlighet till individuell rådgivning har också funnits. Man har sett nya verksamhetsmöjligheter för Vaggeryds travbana och bland annat genomfört en tvådagars körkurs. Genom att göra enkäter finns nu ett underlag för att skapa nätverk och utbildningar.

Under 2007 fortsätter arbetet med ytterligare ett projekt inom Livskraftigt hästföretagande och man ser också framtida möjligheter inom landsbygdsprogrammet för att utveckla hästsektorn i Jönköpings län, läs mer under kapitlet kartläggningar.

Kartläggningar

Inom följande projekt har man gjort kartläggningar som ska skapa förutsättningar för satsningar i framtiden. Inom till exempel travsporten har man tittat över hur hästägarna ser ut, varför näringen tappar hästägare och hur man ska locka till sig nya.

Dessa projekt har mynnat ut i informationsmaterial som ska distribueras till en större intresserad allmänhet. En del har skapat hemsidor för att föra ut informationen medan andra projekt har lagt stor vikt vid utformandet av projektrapporten. När man ska sprida projektresultatet är det viktigt att det är utformat på ett korrekt sätt. Ett material med brister i fakta och korrektur medför lätt att läsaren tappar intresset och därmed går miste om ett innehållsmässigt mycket bra material. Där har det varit en stor fördel att Jordbruksverket haft en granskande funktion då de publicerar alla projektrapporter på sin hemsida. Fel och brister har kunnat rättas till och en bra dialog mellan verket och projektgenomförarna har funnits under de två år som Livskraftigt hästföretagande pågått. Att låta en oberoende och utomstående korrekturläsa materialet är att rekommendera. Här följer en sammanfattning av de 12 kartläggningsprojekt som genomförts under 2006 och 2007.

Bodens kommun

Förstudie Hästcentrum Boden, 2007

Medfinansierare i projektet har varit Bodens kommun och Hushållningssällskapet Rådgivning Nord AB. Man har genomfört en förstudie, tre inspirationsträffar, ett inspirationsseminarium samt en studieresa till Ypäjä Hästcentrum i södra Finland. Det slutliga målet är att skapa ett Hästcentrum Boden där samtliga grenar av hästsporten finns representerade. Ett centrum som är ekonomiskt bärkraftigt och som bär sina egna kostnader.

Det finns en stark hästradition i Bodens kommun. Fram till början av 1960-talet fanns drygt 1 000 hästar i militärens tjänst. De första travtävlingarna hölls 1944 och ridskolan var en av länets första när den startade. Man ser inom kommunen att hästen, och främst travet, är av stor ekonomisk betydelse för kommunens framtida tillväxt. Kommunen har drabbats av stora nedskärningar vad gäller arbetstillfällen, militären har halverat sin personal, och utflyttningen är stor.

Man ska i juni 2008 genomföra en veckolång hästmässa vid Bodens travbana, den kommer att avslutas med Bodentravets stora V75-tävling, på hästmässan kommer så många grenar som möjligt från hästnäringen att medverka.

Under projektet har man genomfört inspirationsträffar där representanter från kommunen, travbanan, ridskolor, Hushållningssällskapet, näringslivet, islandshästföreningen Midur, Norrbottens Hästavelsförening med flera har deltagit. Dessa har kommit överens om att samverka, gett förslag på verksamheter som kan finnas vid hästcentrat och arbetat med att utforma nästa års hästmässa bland mycket annat.

Vid studieresan till Finland deltog representanter från kommunen, travet, Bodens RK samt Hushållningssällskapet. Ypäjä Hästcentrum är enormt stort, där finns fyra ridhus, trav- och fälttävlansbana och 25 mil rid- och körvägar. Alla grenar utom galopp är representerade. Där finns utbildning och mycket annat. Ypäjä Hästcentrum ägs av den finska staten. Besöket var uppskattat och inspirerande för deltagarna.

Vid inspirationsseminariet deltog 30 personer; politiker, tjänstemän och representanter från förenings- och näringsliv. Bland annat presenterades den nya gymnasieutbildning som startar hösten 2008. NS projekt "Hästen i kommunen – betyder mer än du tror" presenterades också och NS berättade om den bok som tagits fram, läs mer om det projektet under samverkan.

Hästcentrum Boden har uppmärksammats av media genom artiklar i Norrbottens Kuriren, Norrländska Socialdemokraten och i TV4:s nyhetssändningar.

Man kommer att söka projektstöd för att skapa Hästcentrum Boden. En projektgrupp ska tillsättas och visionen är byggstart under 2008-2009. Man ser att ett hästcentrum kommer att skapa mervärde: arbetstillfällen, inflyttning, generera annan företagsverksamhet, upplevelseturism med mera.

Flyinge Utveckling

Horse Innovation Arena, 2007

Flyinge Utveckling är en allmännyttig, ideell förening som verkar för bygdens bästa. Projektet har haft som syfte att utvärdera möjligheterna för att skapa en hästföretagarby liknande sådana som finns inom andra branscher, till exempel Forskningsbyn Ideon i Lund vilken projektets båda författare har erfarenhet från.

Man har genomfört ett stort antal intervjuer och också tittat på projekt, idéer och företagsbyar som tangerar det som beskrivs i projektet. Det finns ansatser till företagsbyar i Sverige och visioner men inget konkret och rapporten beskriver utförligt flera olika hästföretagarkluster och områden som finns i dag. En sådan sammanfattning finns inte någon annanstans vilket gör rapporten intressant och läsvärd. Dessutom har de två författarna en annan infallsvinkel genom sin gedigna erfarenhet från närings- och forskningslivet.

De företagsbyar som beskrivs har ofta startat genom ett behov från en teknisk högskola eller ett högteknologiskt företag eller båda i kombination. När det gäller att skapa en hästföretagarby finns inte motsvarande initiativ från hästnäring och högskola vilket kan vara en försvårande omständighet som inte uppmärksammas i projektrapporten.

Hushållningssällskapet Sjuhärad

Information till hästföretagare, 2006

Man har gjort en kartläggning där man tittat på vilket behov av information som hästägare har, vilka frågor som ses som viktigast och hur informationen ska förmedlas på bästa sätt. Hur ska följande uppföljningar göras och vilket behov finns det av uppföljning och hur fångas hästföretagarna upp i tid. Under 2007 har projektet varit underlag för utarbetandet av en Hästföretagarlots där man skapar en samverkansplattform för företagare, myndigheter och kommuner. Läs mer om lotsen i kapitlet om kompetensutveckling.

LRF Dalarna

Dalahästar, 2007

En tidigare förstudie har gjorts och med den som utgångspunkt vill man i detta projekt identifiera målen i den tidigare förstudien. LRF Dalarna har sett över möjligheterna för hästbranschens företagare, organisationer samt de aktörer som ansvarar för Dalarnas utveckling att gemensamt arbeta för att etablera hästbranschen som en tillväxtbransch integrerad med länets besöksnäring.

Man har sett över hur utbildning runt häst och hästföretagande kan integreras i Dalarnas utveckling. Hur befintliga projekt som berör hästnäringen kan integreras i ett övergripande program för att utveckla näringen.

Syftet med projektet har varit att skapa ett hållbart programförslag där hästen och hästföretagandet ytterligare stärks i sin roll som dragare för ett attraktivt Dalarna. Denna förstudies resultat utgör stommen till en ansökan för Mål 2 norra Mellansverige.

Foto: Ann-Sofie Hjörn

LRF Jönköping

Kartläggning av utvecklingsmöjligheter för hästföretagande i Jönköpings län, 2007

Genom detta projekt har grunden lagts till en framtida satsning för att göra hästnäringen i Jönköpings län både attraktiv och lönsam. Projektet har genomförts i samverkan med Hushållningssällskapet i Jönköpings län, Vaggeryds kommun och Vaggeryds Näringslivsråd. En kartläggning av hästnäringen i länet har gjorts för att se hur den kan utvecklas i framtiden. Förutom att tala med hästföretagare har man även lyssnat till vad de som har hästen som hobby tycker. Hur blir hobbyryttaren än mer aktiv och delaktig?

Projektet har mynnat ut i en skrift som finns att ladda ner som pdf-fil. Under året har två idé- och inspirationsseminarier arrangerats och enkäter har skickats ut till totalt 1 000 personer. Man har också gjort intervjuer med elever vid en ridskola. Ett samordningsmöte med rådgivnings- och utbildningsaktörer har hållits vilket resulterade i att en referensgrupp bildades. Frågan om kompetensutveckling har också tagits upp i enkäterna.

I januari kommer projektets arbetsgrupp att träffas för att dra upp riktlinjer för det fortsatta arbetet där man planerar att göra en projektansökan till landsbygdsprogrammet. Planen är att projektet ska sträcka sig ett par år framåt i tiden. Skriften med kartläggningen kan beställas i tryckt form av LRF i Jönköpings län eller laddas ner som pdf-fil från <www.lrf.se/regionalt/jonkoping>, >www.vaggeryd.se> eller <www.hush.se/f/>

Nationellt hästkörkort, 2006

Ett nationellt hästkörkort har efterfrågats från olika håll under senare år. Detta för att hästägare med mycket varierande bakgrund och erfarenhet ska få samma förkunskaper för att kunna bedriva god hästhållning. Projektets syfte var att se över möjligheterna och förutsättningarna för att skapa ett nationellt hästkörkort. Man har i Dalarna tagit fram ett utbildningsmaterial och drivit studiecirkel som utbildar hästägarna inom aktuella områden. Det utbildningskonceptet har gått under namnet Hästkörkort. Det nationella hästkörkortet springer ur tanken att sprida Dalarnas projekt nationellt.

Det är svårt att se hur ett nationellt hästkörkort ska kunna administreras, vem ska bestämma vad som behövs etcetera, idén avslås därför. Däremot arbetar man vidare med andra metoder för att höja kompetensnivån hos landets hästägare. Man lyfter också fram annat utbildningsmaterial såsom Hästhusesyn, se under kompetensutveckling, som bra utbildningsmaterial man kan använda sig av.

STC

Projekt hästägaren, 2006

Projekt hästägaren är ett tredelat projekt. En hemsida, <www.hastagaren.se>, har startats och STC har genomfört evenemang på fyra olika travbanor och tagit fram informationsmaterial. Projekt hästägaren syftar till att välkomna nya hästägare in i sporten. Bland annat har man tagit fram ett informationsmaterial som skickas hem till alla nyblivna hästägare. Ett välkommbrev med info om travets organisationer, stamtavla att hänga upp och häftet Travinfo skickas ut till nyblivna travhästägare. Dessutom meddelas hästägarens hemmatravbana om den nya hästägaren så att de, om de vill, kan skicka till exempel restaurangcheckar.

Hemsidan <www.hastagaren.se> lever vidare och uppdateras regelbundet, här finns information om vad det innebär att vara hästägare, vilken företagsform som är bäst att driva hästägandet i, travets ekonomi med mera. Mycket av de fakta som finns på hemsidan är allmängiltig för hästföretagare även inom andra områden, till exempel olika bolagsformer. Därför kan man gott försöka sprida sidan även i andra hästsammanhang. Evenemangen med informationsträffar fortsätter.

Hemsidan www.hastagaren.se

Kartläggning av travhästuppfödningen, 2006

En kartläggning av travhästuppfödningen har gjorts för att kunna utveckla aveln på det sätt som behövs bäst. Uppfödningen av travhästar minskar och det är svårt att rekrytera nya uppfödare. Genom att göra en kartläggning får man verktyg att arbeta vidare med i framtiden.

Hästägarutredningen, 2007

STC har gjort en enkät där man vänt sig till tre grupper: Registrerade hästägare 2007, avregistrerade hästägare som var hästägare 2006 och ridhästägare.

Travhästägarna kan delas upp i två kategorier: De som har hästar hos A-tränare, de har ofta häst som en förlängning av spelupplevelsen, de är inte engagerade i hästen i sig och delar ofta ägandet med flera andra i olika bolagsformer. De som har hästen hos amatörtränare, där är det vanligare att man äger hela hästen själv och man tar också aktivt del i hästens träning och skötsel.

Inom travsporten har man mycket goda relationer mellan hästägare och tränare även om STC anser att tränarna kan öva på sina kundkontakter.

Det som gjorts genom utredningarna 2006 och 2007 är att man bekräftat och delvis skapat en ny bild av hur hästägaren ser ut. Man har fått relevanta frågeställningar att arbeta utifrån. Det har även, utanför projekten inom livskraftigt hästföretagande, genomförts en publikanalys. Nu anser man sig ha ett vetenskapligt underlag som får ligga till grund för framtida åtgärder.

Ambitionen är att fortsätta arbetet med att göra en djupare hästägaranalys där man ser på hästägarnas ålder, den är hög och man måste se till återväxten, och identifiera en ny målgrupp. STC vill också göra djupintervjuer med tidigare hästägare för att se varför de slutat upp med att vara hästägare.

Administrativa förenklingar för hästföretag inom travet, 2007

Med hjälp av agronomen Linda Ahl har man här gjort en sammanställning av de regelverk som rör travhästföretag. Totalt skriver man i rapporten att det finns 9 lagar, 12 förordningar och minst 29 föreskrifter som reglerar travhästföretag, dessutom måste travhästföretagarna följa de övriga regelverk som rör företagare i allmänhet. Man konstaterar att inga av regelverken är omotiverade. Däremot bör man göra dem mer lättöverskådliga och lättolkade för travhästföretagaren.

Förslaget är att STC bör utarbeta någon form av checklista som underlättar för travhästföretagarna. En användbar datorbaserad checklista där enkla frågor via svaren leder företagaren fram till vad han eller hon är skyldig att göra och vilka eventuella kostnader det medför. Man kan dra slutsatsen att sammanställningen är applicerbar även på andra hästföretag som inte är knutna till travbranschen. Därför kan ett samarbete och/eller spridning av materialet utanför travkretsar vara av nytta.

Svensk Galopp/Täby Galopp

Utvärdering av olika gödselsystem, 2007

En jämförelse av olika gödselhanteringssystem har gjorts. I slutändan vill man att hästgödsel ska generera energi. En hemsida där man presenterar olika metoder för att göra om hästgödsel till energi alternativt gödsel har skapats. Många av metoderna är relativt oprövade och få finns i Sverige.

Hemsidan länkar även till anläggningar som använder sig av olika gödselhanteringsmetoder. I länksamlingen finns hänvisning till Hästhusesyn. Hemsidan ska finnas länkad via Jordbruksverkets hemsida. Information om den sprids också via utskick och vid sammankomster. Bland annat finns det en informationstavla om projektet på Knytpunkten, Strömsholm.

Projektet har fått uppmärksamhet i media, artiklar har publicerats i ATL och tidningen Ridsport. Hemsidans adress är <www.hastgodselse.se>

SvRF

Ridskolans roll i samhället, 2006

SvRF har gjort en informationsbroschyr om ridskolans och ridskolehästens roll i samhället. Materialet ger en allsidig bild av ridskolan och dess verksamhet. Vilka utbildningar finns, varför rider man, hur många rider, hur många hästar finns det, hur jämställd är ridsporten etcetera.

En kortfattad och informativ broschyr som är mycket lätt att ta till sig och som är i ett behändigt A5-format. Materialet består även av vykort och en affisch. Man har sänt ut materialet till ridklubbar, distrikt, kommuner, organisationer och förbund.

Samverkan

Hur kan man få hästnäringen integrerad i övriga näringslivet? Hur får man kommunerna att uppmärksamma den ekonomiska tillgång hästsektorn är? Hur får man dem att se att det finns nytta och inte bara miljö- och allergiproblem?

En del kommuner har kommit en bit på vägen medan andra inte har gjort något. Även hästföretagarna måste sätta sig in i de regelverk som finns och aktivt medverka till att förändra där man tycker att det behövs.

Dessa fyra projekt har tittat på hur det fungerar i dagsläget, hur man kan förändra och man har också skapat verktyg för att förenkla kommunikationen mellan kommunen och hästföretagaren.

Länsstyrelsen Södermanland

Häst i region Mälardalen, 2007

Projektet har varit en del i ett stort 2-årigt projekt, Kvalitetsutveckling Häst i Sörmland. Sörmlands sätt att arbeta med hästnäringen har väckt intresse hos angränsande län och man har haft ett erfarenhetsutbyte där sex länsstyrelser har deltagit, två träffar har genomförts. Man har integrerat resultatet från det stora projektet i länsstyrelsens arbete och med hjälp av externa aktörer såsom till exempel SISU och Studieförbundet Vuxenskolan.

Det nätverk som skapats lever kvar. Länsstyrelsen kommer att fortsätta att anordna seminarier, där finns även andra aktörer med. SISU och Studieförbundet Vuxenskolan kommer att fortsätta driva studiecirkel. På hemsidan finns myndighetsinformation om häst, <www.d.lst.se/d/amnen/djurhalsa/hast/>

NS

Hästens lokala betydelse och potential, 2006

Fem kommuner i Sverige: Kalix, Söderhamn, Gävle, Haninge och Sjöbo, har ingått i projektet. Syftet har varit att skapa samarbete mellan hästnäringen och kommunerna för att främja hästföretagandet. Utgångsläget för kommunerna har varit olika, en del har haft bättre kunskap än andra om hästens roll i samhället.

Många av hästföretagarna tror på möjligheten att expandera sin verksamhet men ett hinder för dem är ofta bristen på mark att rida på. Där var Söderhamn och Sjöbo längre än övriga kommuner då de har en anställd person som arbetar med just kartläggning av ridleder och markavtal.

Kommunerna har i projektet funnit stor nytta i kontakten med varandra, att ingå i ett nätverk där man får andra att bolla idéer med.

Ett av målen med projektet har varit att försöka ta fram en modell för hur man ska kunna kartlägga och analysera hästnäringen i landets kommuner. Ett verktyg som i framtiden ska kunna användas av alla kommuner. Man har arbetat med kartläggningen genom utskick av enkäter till företagare, svarsfrekvensen på dessa har varit skiftande, från 38 procent som lägst till 57 procent som högst. En slutsats som dras av detta är att enkäter är tidsödande och svarsfrekvensen förhållandevis låg varför telefonintervjuer kan vara en bättre metod för att få svar på samma frågor. Kommunerna har, som nämnts ovan, bildat ett nätverk med varandra och representanter från kommunerna har gjort studiebesök hos varandra.

Hästen i kommunen – betyder mer än du tror, 2007

Vid 2006 års projekt "Hästens lokala betydelse och potential" kom det fram önskemål om en "handbok" som samlar information kring hästfrågor som är relevanta för kommunerna. Då arbetssättet skiljer sig åt mellan landets kommuner måste en sådan handbok vara övergripande och generell.

Målet för årets projekt har varit att ta fram en sådan handbok, den ska vara ett stöd för de som arbetar i kommunen i olika hästrelaterade frågor. Innehållet har hämtats från befintlig forskning, där har man samarbetat med SLU. Det finns med exempel på hur man arbetar med hästrelaterade frågor i olika kommuner. Enn grupp sakkunniga har funnits med i projektet, förutom att tillföra fakta till boken har de även faktagranskat materialet.

Boken kommer att tryckas i 5 000 exemplar som ska distribueras till drygt tio förvaltningar i landets samtliga kommuner (hur många ex som går till varje kommun beror på hur strukturen ser ut i respektive kommun). Den kommer även att finnas för nedladdning på <www.nshorse.se>. I samband med lanseringen av boken i januari kommer media att kontaktas och annonsering ske i SKL:s tidning "Dagens Samhälle".

Hästen i samhället, 2006

Projektet består av en sammanställning av studentarbeten gjorda under kursen "Hästen, samhället och planeringen" vid SLU 2004/2005. Sammanställningen har gjorts av Catharina Svala. Kursen omfattade fem poäng och var en halvdistanstutbildning. Totalt ingår 21 uppsatser.

Varje elev har valt ett område, landsdel, kommun, del av kommun eller större gård som studerats utifrån följande frågeställningar: Hästhållningens traditioner och historia, hästens betydelse i samhället, hur uppfattar hästen omgivningen, översiktlig planering – hästen och kommunen, ridvägar – planering och utformning, hästgårdar i samhället och landskapet, hästens betydelse för den biologiska mångfalden och hästanläggningens planering, drift och miljöpåverkan.

Syftet med projektet har inte varit att skapa en heltäckande bild för det är materialet för litet däremot kan man ge en så god bild som möjligt av situationen runtom i landet. Här är några av de förslag som studenterna framförde efter att de slutfört sina uppsatser: "Goda relationer måste odlas mellan hästnäringen och samhällets instanser", "Mer utbildning av hästfolket om hänsyn till omgivningen i form av att man bör byta kläder och inte åka allmänna kommunikationer eller gå på Konsum i stallkläder".

Gemensamma tankar

Inflyttningen till städerna och avfolkningen av landsbygden har medfört att även hästarna flyttat. En stor del av landets hästar finns nära tätortsbebyggelse och det uppstår problem och konflikter när stallar och bostäder blir grannar med varandra. När man tar ett samlat grepp om hästnäringen greppar man över ett stort område och problematiken ser inte likadan ut överallt.

Inom trav- och galoppsporten ser man ett avtagande intresse för avel och hästägande. Man arbetar därför hårt för att vända den trenden. De projekt som STC, Svensk Galopp, ASVT och Sleipner Umåker genomfört har alla syftat till att öka intresset för avel och även intresset för att äga travhästar.

För turridningsföretag, inackorderingsstall och ridskolor är ett stort problem att hitta mark att rida på, det råder stor efterfrågan på deras tjänster men lika stor brist på mark att rida på.

Ridskolorna

SvRF har ca 500 anslutna ridskolor och därutöver finns det ett antal ridskolor som inte är anslutna till förbundet. De allra flesta ridskolor är föreningsdrivna och personalen styrs av en lekmanastyrelse som i många fall byts ut varje år. Det gör att ridskolepersonalen ofta jobbar under osäkra villkor och omständigheter, framförhållningen är ettårig och det är svårt att arbeta långsiktigt.

I Sverige har vi en 2-årig högskoleutbildning, Hippologprogrammet. Eleverna läser ett första basår vid Flyinge för att under andra året välja inriktning: ridlärare, stallchef, trav eller galopp. Det är få, om något, annat land som har en sådan utbildning. Det finns även ett par andra utbildningsalternativ för att bli diplomerad ridlärare, information om detta finns på <www.ridsport.se>. Det de utbildade kan känna som en kompetensbrist när de kommer ut i arbetslivet är avsaknad av ekonomisk utbildning och marknadsföringskunskaper. SvRF har satsat på att utbilda genom "Ridsportens affärsskola" och andra utbildningsåtgärder. Även RRO har arrangerat utbildningsseminarium. Det finns ett antal KY-utbildningar runt om i landet med inriktning på häst och företagande där ämnen som ekonomi och marknadsföring tas upp. De utbildningarna ges också i samarbete med näringslivet och ett av kraven för att få starta KY-utbildningar är att det finns en efterfrågan på arbetsmarknaden efter just den kompetens som utbildningen ger.

Regelverk

Regelverket för hästföretagarna är snårigt och svårtytt. Ofta tolkas det också olika runtom i landet. STC har i ett av sina projekt identifierat 9 lagar, 12 förordningar och minst 29 föreskrifter som reglerar travhästföretag, regelverk som även gäller andra hästföretagare. I STC:s projekt konstaterar man också att samtliga 50 regelverk är motiverade och inte kan plockas bort. Men det går att tydliggöra och förenkla regelverket så att det är lättare att

tolka för både företagare och myndighetspersoner, det skulle också skapa en större samsyn och göra att regelverket tolkas lika överallt. Flera projekt har också syftat till att förenkla tolkningen av regelverket och skapa guider för att förenkla för företagarna. En samverkan mellan de olika organisationerna skulle vara av stor nytta då reglerna gäller alla hästföretagare och därför inte behöver göras i flera versioner utifrån inom vilken gren av hästsektorn man är verksam.

För att stärka hästsektorn och få den att ta den plats den är berättigad till måste något göras. Hästföretagarna måste bli bättre på företagande. Kommuner och myndigheter måste bli bättre på att hantera hästfrågor och att lotsa vidare folk till rätt personer och instanser.

Genuint intresse grunden för företagandet

Många hästföretagare startar företag utifrån en hobby. Det är inte längtan efter att tjäna pengar som ligger till grund för företagsstarten utan önskan om att kunna leva och försörja sig på ett intresse och en livsstil. Ofta brister också kunskapen kring ekonomi och administration. Man har så fullt upp med att driva den egna verksamheten så att man inte hinner med att göra något annat.

Trycket på många av de kompetensutvecklingar som arrangerats har varit stort, det finns ett behov och en efterfrågan. En viktig vinst för många har varit mötet med andra som är i samma situation. Många är enmansföretagare utan anställda. En av projektdeltagarna uttryckte det så här: ”Man måste sätta sig ner och tänka efter, gör jag detta för att ha kul eller för att tjäna pengar? Gör man det för att ha kul får man hitta på något annat.”

Hästen i kommunen

I många kommuner nämns hästarna som miljö- och allergiframkallande problem. Hästföretagarna finns inte med som en samhällsekonomisk resurs, ridskolorna är sällan med på kommunernas hemsidor som idrottsanläggningar, ridvägar finns inte utmärkta på kartor och hästen finns inte med i översiktsplanen.

Flera har efterfrågat en ”kennelklubb för hästar” en instans som representerar hästen oavsett användningsområde. Det skulle skapa mer tyngd åt branschen och ge den mer makt. Hur en sådan instans ska utformas finns det inget svar på men frågan bör utredas.

Samverkan

Inget av de 48 projekten har varit onödigt, alla har fyllt ett behov. Men många projekt har tangerat varandra och snarlika saker har gjorts. En större samverkan över gränserna behövs. I dag är det till och med så att hoppryttare ibland tittar snett på dressyryttare. Ridsporten samverkar inte med travsporten som inte samverkar med islandshästsporten som inte samverkar med galoppsporten. Detta är också något som flera av projektgenomförarna påtalar som en upplevd brist, att man saknat kommunikation med andra projekt som tangerat det man själv gör. För att stärka hästföretagandet behövs ett gränsöverskrivande samarbete.

Jordbruksverket kan vara den övergripande organisation som ser vad som är i görningen runtom i vårt avlånga land. Man måste inte avslå projektansökningar bara för att samma sak görs någon annanstans men man kan skapa kontakt mellan aktörerna.

Spridning av projekt

Det som brustit inom en del av projekten är spridningen av resultatet, man har gjort otroligt ambitiösa saker men inte haft medel och tid för att sprida det. Till exempel har inte NS spritt sitt projekt Hästhusesyn så som de skulle önskat men ändå är den första upplagan av Hästhusesyn slut. Det visar på att det finns ett stort behov av utbildningsmaterial när det går åt trots små resurser för marknadsföring.

Ett annat exempel som kan nämnas är SvRF:s projekt Hästkunskapslyftet som i sin projektrapport skriver att en stor del av projektet har varit just spridningen av det. Vid en sökning på orden hästkunskapsbank, hästkunskapsbanken, hästkunskapslyft och hästkunskapslyftet på <www.google.com>, <www.altavista.com>, <www.tidningenridsport> samt <www.hastmagasinet.se> blev det totalt noll träffar.

Jordbruksverket har där fyllt ett behov genom att de kunnat ha med trycksaker vid större evenemang såsom till exempel Göteborg Horse Show.

Vända trender

För att driva utvecklingen framåt måste vi vända trender. De erfarenheter som gjorts genom de 48 projekten måste tas tillvara. Här är några punkter som författaren ser som viktiga i förändringsprocessen för att stärka näringen i framtiden.

De ska inte ses som absoluta, hellre som inspiration för diskussion kring ämnet. Det finns fler områden där förändring behövs, detta är bara ett par förslag.

- *Ta berättigad plats i näringslivet*
- *Jag är företagare och jag gör detta för att tjäna pengar*
- *Samverkan hästföretagare – myndigheter – kommuner - markägare*
- *Greppa hela näringen – en häst – en näring – en röst*
- *Samverka*
- *Information, marknadsföring*

Hästen i framtiden

Den bistra verkligheten är ofta den att efter ett projekts slut så stannar processen av. Det finns inte resurser att driva arbetet vidare, att hålla hemsidan uppdaterad och så vidare. De 48 projekten har skapat verktyg för att utveckla hästnäringen till en livskraftig näring och arbetet måste fortsätta. Projekten har i de flesta fall nått målet, nu måste vi förvalta dessa mål så att de får effekter i framtiden.

De regelverk, guider, utbildningsmaterial med mera som skapats måste spridas så att fler få ta del av dem. Skapas en stor efterfrågan kommer de att leva vidare.

De som har gjort aktiviteter som tangerat andra projekt kan dra lärdom av varandra och utvecklingen kan därigenom nå ännu längre.

Man har identifierat vad som är problemen inom hästnäringen: krångligt regelverk, låg kompetens inom vissa områden, dålig samverkan mellan de olika hästgrenarna, det finns ingen som talar för hela hästnäringen med en röst med mera.

Arbetet har precis börjat med att åtgärda problemen. När de nu är identifierade kan arbetet drivas än mer mål-inriktat in i framtiden för ett långsiktigt livskraftigt hästföretagande.

Europiska garantifonden för
landsbygdsutveckling: Europa
investerar i landsbygdsområden